

خلاصه طرح «بررسی فضاهای عمومی دانشگاه فردوسی مشهد (پیش در آمدی بر حوزه عمومی)»

تدوینگران طرح: سرکار خانم ملیحه تابعی – سرکار خانم گلبرگ قائم مقام فراهانی

فضای عمومی بازتاب وضعیت حوزه عمومی است و این دو با یکدیگر رابطه دوسویه دارند. فعالیت آزادانه تشکلهای غیردولتی، اصناف، شبکه های اجتماعی، رسانه های چاپی و مجازی عامل توسعه و رشد حوزه عمومی است؛ حوزه ای که در ظرف فضای عمومی و به واسطه حضور مردم عینیت می یابد. حوزه عمومی و رشد یافته می تواند توسط فضاهای عمومی تقویت شود، همچنین ارتقای کیفیت فضاهای عمومی می تواند عامل دعوت شهروندان به حضور و مشارکت و گفتگو بوده و عامل رشد حوزه عمومی شود.

همان طور که در بخش مبانی نظری ذکر شد، محوطه موسسات و محوطه های دانشگاهی به عنوان فضاهای عمومی با کاربران اختصاصی که مالکیت عمومی دارند ولی تعیین کننده نوع عملکرد و کاربران هستند در دسته فضاهای مبهم قرار می گیرند. علاوه بر آن در بخش مبانی نظری به ویژگی های فضاهای باز مطلوب اشاره شد و ویژگی های فضاهای باز دانشگاهی بر اساس سرزندگی خلاق و تعاملات اجتماعی در چهار بعد اجتماعی، کالبدی، طراحی و روانشناختی مطرح شد و متناسب با ویژگی های ذکر شده فضاهای مختلف در سطح دانشگاه فردوسی مشهد مورد بررسی قرار گرفت.

ویژگی های فضاهای باز موجود در سطح دانشکده های مختلف را می توان در جدول ذیل خلاصه کرد:

دانشکده	ویژگی های مثبت فضاهای موجود	ویژگی های منفی فضاهای موجود
دانشکده ادبیات	<ul style="list-style-type: none"> - تعریف حد و مرز - توجه به خرده اقلیم - گیاه کاری و وجود فضای سبز - اختلاف سطح و تعریف زیر فضاهای مختلف - همه شمولی و تامین امنیت کاربران - خوانایی فضا - امکان برقراری تعاملات اجتماعی - وجود فضاهای چند عملکردی 	<ul style="list-style-type: none"> - عدم تامین امنیت کاربران در شب - کمبود مبلمان و فضای نشستن - عدم تعریف ورودی فضاها - تداخل فضا با مسیر های رفت و آمد افراد - کمبود گیاه کاری - کمبود لوازم روشنایی - عدم وجود سلسله مراتب فضایی
دانشکده ریاضی	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به خرده اقلیم - گیاه کاری و فضای سبز - تامین امنیت کاربران و وجود چشمان ناظر - تنوع فعالیت ها در فضا - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - مجاورت با تریای دانشکده - دید و منظر مطلوب 	<ul style="list-style-type: none"> - تناسبات و ابعاد نامناسب فضاها - عدم تعریف حد و مرز و حوزه فضاها - کمبود لوازم روشنایی - کمبود مبلمان - کیفیت پایین مبلمان موجود - کفسازی نامناسب
دانشکده دامپزشکی	<ul style="list-style-type: none"> - خوانایی فضاهای موجود - قابل رویت بودن و پذیرای گروه های مختلف 	<ul style="list-style-type: none"> - کمبود گیاه کاری و عدم استفاده از گیاهان زینتی - عدم توجه به خرده اقلیم

<ul style="list-style-type: none"> - عدم وجود حد و مرز و تعریف مشخص میان فضاهای مختلف 	<ul style="list-style-type: none"> - تامین امنیت کاربران - دید و منظر مناسب - کفسازی مناسب فضاها - وجود فضای مکث و نشستن 	
<ul style="list-style-type: none"> - وجود فضاهای ساماندهی نشده - حد و مرز نامشخص فضاها - چیدمان نامناسب مبلمان در فضا - کیفیت پایین مبلمان موجود - کفسازی نا مناسب - تداخل فضاها با مسیر عبور و مرور افراد 	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به خرده اقلیم - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود فضای مکث و نشستن - فضاهای انعطاف پذیر - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - دید و منظر مطلوب 	<p style="text-align: center;">دانشکده روانشناسی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - وجود فضاهای ساماندهی نشده - چیدمان نامناسب مبلمان در فضا - کمبود مبلمان - کفسازی نا مناسب - عدم خوانایی فضای میان دو دانشکده برای کاربران 	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به خرده اقلیم - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود فضای مکث و نشستن - فضاهای انعطاف پذیر - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - دید و منظر مطلوب - وجود چشمان ناظر و تامین امنیت کاربران 	<p style="text-align: center;">دانشکده معماری و شهرسازی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - عدم تعریف حد و مرز و حوزه مشخص فضاها - تداخل فضاها با مسیر رفت و آمد افراد - کمبود مبلمان - کمبود لوازم روشنایی - عدم تامین امنیت کاربران در فضای مجاور پارکینگ خودروها 	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به خرده اقلیم - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود فضای مکث و نشستن - فضاهای انعطاف پذیر - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - دید و منظر مطلوب - تنوع فعالیت در فضاهای موجود 	<p style="text-align: center;">دانشکده علوم اداری</p>
<ul style="list-style-type: none"> - عدم تعریف حد و مرز و حوزه مشخص فضاها - تداخل فضاها با مسیر رفت و آمد افراد - عدم ساماندهی فضاهای مجاور سلف زیتون - کمبود مبلمان - کمبود لوازم روشنایی 	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به خرده اقلیم - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود فضای مکث و نشستن - دید و منظر مطلوب - مجاورت با سلف زیتون 	<p style="text-align: center;">دانشکده مهندسی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - کمبود فضاهای مسقف و عدم تامین آسایش اقلیمی در بعضی از فضاها - کمبود گیاهان زینتی - تداخل فضاها با مسیر رفت و آمد افراد - عدم ساماندهی فضاهای مجاور تریای دانشکده کشاورزی - کمبود مبلمان - چیدمان نامناسب مبلمان موجود 	<ul style="list-style-type: none"> - توجه به خرده اقلیم - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - وجود فضاهای انعطاف پذیر و تنوع فعالیت در فضاها - وجود فضای مکث و نشستن - دید و منظر مطلوب - وجود اختلاف سطح و تعریف حد و مرز فضاها 	<p style="text-align: center;">دانشکده کشاورزی</p>

<p>- کمبود لوازم روشنایی</p>	<p>- کفسازی مناسب - مجاورت با تریای دانشکده کشاورزی</p>	
<p>- کمبود فضاهای تجمعی و اشتراکی - عدم تامین آسایش اقلیمی - وجود فضاهای ساماندهی نشده و رها شده - ابعاد و تناسب نامناسب فضاهای موجود - کمبود مبلمان - چیدمان نامناسب مبلمان موجود - کمبود لوازم روشنایی</p>	<p>- خوانایی فضاهای موجود و قابل رویت برای همه کاربران - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود فضای مکث و نشستن - دید و منظر مطلوب - کفسازی مناسب</p>	<p>دانشکده علوم ورزشی</p>
<p>- کمبود گیاهان زینتی - تداخل برخی از فضاها با مسیر رفت و آمد افراد - چیدمان نامناسب مبلمان در برخی از فضاهای موجود و تداخل آن با ورودی فضا - کمبود لوازم روشنایی در برخی از فضاها</p>	<p>- توجه به خرده اقلیم - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - وجود فضاهای انعطاف پذیر و تنوع فعالیت در فضاها - وجود فضای مکث و نشستن - دید و منظر مطلوب - وجود اختلاف سطح و تعریف حد و مرز فضاها - کفسازی مناسب - وجود مبلمان مناسب - وجود لوازم روشنایی</p>	<p>دانشکده علوم</p>
<p>- کمبود گیاهان زینتی - تداخل برخی از فضاها با مسیر رفت و آمد افراد - کمبود مبلمان - کمبود لوازم روشنایی در برخی از فضاها</p>	<p>- توجه به خرده اقلیم - وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - وجود فضاهای انعطاف پذیر و تنوع فعالیت در فضاها - وجود فضای مکث و نشستن - دید و منظر مطلوب - وجود اختلاف سطح و تعریف حد و مرز فضاها - کفسازی مناسب - وجود لوازم روشنایی</p>	<p>دانشکده منابع طبیعی</p>
<p>- کمبود گیاهان زینتی - کمبود مبلمان - چیدمان نامناسب مبلمان موجود - تداخل برخی از فضاها با مسیر رفت و آمد افراد</p>	<p>- وجود فضای سبز و گیاه کاری - وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا - وجود فضاهای انعطاف پذیر و تنوع فعالیت در فضاها - وجود فضای مکث و نشستن - دید و منظر مطلوب</p>	<p>دانشکده الهیات</p>

- چیدمان نامناسب مبلمان در برخی از فضاهای موجود و
تداخل آن با مسیر های رفت و آمد
- کمبود لوازم روشنایی در برخی از فضاها

- وجود اختلاف سطح و تعریف حد و مرز فضاها
- کفسازی مناسب

به طور کلی فضاها و محوطه های دانشگاهی به دلیل وجود نظارت مرکزی بر فضا جزء فضاهای امن به شمار می روند. با این حال در سطح پردیس دانشگاه فردوسی فضاهای رها شده و بدون تعریفی وجود دارند که به علت عدم خوانایی آن ها برای همه کاربران از امنیت کمتری برخوردار هستند، لذا لازم است تدابیری جهت از بین بردن نقاط کور و کم امنیت صورت گیرد تا شرایط مطلوب تری برای کاربران فضا فراهم شود.

علاوه بر مسئله امنیت عمده فضاهای دانشگاه فردوسی دارای ویژگی های امکان برقراری تعاملات اجتماعی، وجود فضاهای چند عملکردی، توجه به خرده اقلیم، وجود تجربیات لذت بخش و خاطرات جمعی از فضا، مجاورت با تریای دانشکده، دید و منظر مطلوب، وجود فضای مکث و نشستن، فضاهای انعطاف پذیر، کفسازی مناسب و... هستند. که تمامی ویژگی های ذکر شده جز ویژگی های مثبت یک فضای باز و تجمعی می باشد و فضاهایی که دارای این ویژگی ها باشند در دسته بندی فضاهای مطلوب قرار میگیرند و جاذب جمعیت زیادی هستند. وجود جمعیت در یک فضا با خود فعالیت را به همراه دارد و باشکل گیری فعالیت و تعاملات اجتماعی در یک فضا مدت زمان استفاده از آن توسط کاربران افزایش می یابد و سرزندگی را برای آن فضا با خود به همراه دارد.

علی رغم تمام ویژگی های ذکر شده در بیشتر فضاهای باز در سطح دانشگاه فردوسی با کمبود هایی نظیر تداخل برخی از فضاها با مسیر رفت و آمد افراد، وجود فضاهای ساماندهی نشده و رها شده، کمبود فضاهای تجمعی و اشتراکی، ابعاد و تناسب نامناسب فضاهای موجود، عدم تعریف حد و مرز و حوزه مشخص فضاها، کمبود گیاه کاری و عدم استفاده از گیاهان زینتی، کمبود مبلمان، کیفیت پایین و چیدمان نامناسب موجود، کمبود لوازم روشنایی و... هستند. نبود و یا کمبود هر یک از ویژگی های ذکر شده سبب کاهش میزان رضایتمندی کاربران از فضا می شوند و باعث می شود افراد تمایل کمتری به استفاده از آن فضاها داشته باشند و زمان کمتری را در آن ها سپری کنند که این مسئله سرزندگی فضاها با مشکل مواجه می کند و ممکن است در دراز مدت فضاها را به فضاهای متروک و غیر قابل استفاده تبدیل کند.

در انتها می توان گفت بستر موجود دانشگاه فردوسی مشهد و امکانات و ویژگی های آن نظیر وجود فضای سبز، تنوع و گستردگی فضا های موجود شرایط مناسبی را برای کاربران خود فراهم کرده است، و تنها با تغییرات جزئی در فضاهای موجود می توان بر کیفیت های فضایی موجود در آن ها افزود به طوری که با جلب رضایت کاربران امکان استفاده بیشتری را به آنان بدهد. با تامین رضایت کاربران و حضور آن ها در فضا می توان شاهد فضایی سرزنده و پویا و محل مناسبی برای برقراری تعاملات اجتماعی میان افراد در سطح پردیس دانشگاه فردوسی شد.